

ERP Finland asiantuntijalausunto HE 4/2026 VP

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 4/2026 vp)

Lausunnonantaja: ERP Finland ry

Päivämäärä: 17.2.2026

1. Johdanto

ERP Finland Ry kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä HE 4/2026 vp. ERP Finland ry toimii sekä sähkölaitteiden, että akkujen ja paristojen tuottajayhteisönä, ja vastaa edustamiensa tuottajien ja etämyyjien puolesta tuottajavastuun velvoitteiden hoitamisesta.

Sähkölaitteiden osalta Hallituksen esitys on toteuttamiskelpoinen ja se ei aiheuta tuottajayhteisöille tai sähkölaitteiden tuottajille merkittäviä lisävastuita tai -kustannuksia. SER-tuottajayhteisöt ovat keränneet SER-jätettä yli 20 vuotta ja valtaosa historiallisesta jätteestä on tänä aikana kerätty. Aurinkopanelien määrä Suomen markkinoilla on kasvanut merkittävästi vasta 2020-luvulla uusien energiaratkaisujen yleistymisen yhteydessä.

Akkusetuksen osalta pidämme esityksen peruslinjaa oikeana siltä osin, että akkusetuksen velvoitteita ei toisteta eikä tulkita kansallisesti, vaan kansallinen sääntely keskittyy täytäntöönpanon edellytysten varmistamiseen. Tuottajavastuun toimivuuden varmistamiseksi tuottajien ensisijaisen oikeuden sekä vapaamatkustuksen ehkäisemisen huomioonottaminen on tärkeää.

2. Lausunnon pääkohdat

2.1 Tuottajien ensisijainen oikeus (47 §)

Hallituksen esityksessä ehdotettu jätelain 47 §:n muutos on tarpeellinen.

Akkusetuksen mukaisen tuottajavastuun toteutuminen edellyttää, että tuottajalla on tosiasiallinen mahdollisuus järjestää jäteakkujen ja -paristojen keräys ja käsittely sekä vastata niistä aiheutuvista kustannuksista valtakunnallisesti. Vastuu ja määräysvalta eivät voi erota toisistaan.

Mikäli materiaalivirrat ohjautuivat järjestelmän ulkopuolelle, tuottaja ei voisi vastata velvoitteistaan eikä varmistaa jätteiden asianmukaista käsittelyä.

Erityisesti positiivisen arvon jätteiden, osalta rinnakkaiset keräyskanavat heikentävät SER:n sekä paristojen ja akkujen virallista keräysastetta ja Suomen mahdollisuuksia saavuttaa kunnianhimoiset keräysastetavoitteet. Lisäksi ne heikentävät tuottajavastuun kustannusvastaavuutta, raportoinnin oikeellisuuden luotettavuutta ja kierrätystilastojen kattavuutta.

Akkuasetuksen mukaisesti kansallisessa sääntelyssä on edellytettävä, että jätteeksi luokitellut akut ja paristot luovutetaan tuottajalle tai tuottajayhteisölle. Hallituksen esityksen linjaus on tältä osin perusteltu, mutta sen käytännön toimivuus edellyttää, että luovuttamisveloitteen toteutumista valvotaan tehokkaasti.

2.2 Tuottajavastuun laajuus ja vapaamatkustamisen ehkäiseminen

Tuottajavastuun tulee kohdistua tuottajan omiin tuotteisiin. Kansallisessa täytäntöönpanossa on vältettävä tilannetta, jossa veloitteensa hoitavat tuottajat joutuvat kattamaan myös niiden toimijoiden kustannuksia, jotka eivät ole liittyneet tuottajavastuujärjestelmään tai eivät täytä veloitteitaan (ns. vapaamatkustajat).

Vapaamatkustus lisää vastuullisten tuottajien kustannuksia kahta kautta. Sekä lisäämällä tuottajavastuujärjestelmässä mukana olevien tuottajien keräysvastuuta markkinoille laskettujen tuotteiden määrään verrattuna, että heikentää markkinoille laskettujen tuotteiden laatua. Tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolisilla vapaamatkustajilla ei ole kannusteita parantaa tuotteiden kierrätettävyyttä, vaan ne voivat laskea markkinoille heikommin kierrätettäviä ja uudelleenkäytettäviä materiaaleja. Tämä vaikuttaa erityisesti SER-laitteiden uudelleenkäyttömahdollisuuksiin ja kierrätettävän materiaalin laatuun.

Tuottajavastuutaan laiminlyövät toimijat voivat välttää jätehuoltokustannuksia ja saavuttaa perusteetonta kilpailuetua. Tämä vääristää kilpailua ja heikentää tuottajavastuun rahoituspohjaa.

3. Yhteenveto

Hallituksen esityksen peruslinja on kannatettava, mutta sen toimivuus edellyttää selkeitä rajoituksia ja tehokasta valvontaa.

Erityisesti on varmistettava, että:

- tuottajien ensisijainen oikeus järjestää vastuulleen kuuluvan jätteen jätehuolto toteutuu käytännössä ja luovuttamisveloitetta valvotaan tehokkaasti,
- tuottajavastuu kohdistuu tuottajan omiin tuotteisiin eikä järjestelmään liittyneitä toimijoita veloiteta kattamaan vapaamatkustajien kustannuksia,

Vantaalla 17.2.2026
ERP Finland ry

Olli Alanen
Maajohtaja